

Datum van inontvangstneming : 11/02/2025

Zaak C-2/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

3 januari 2025

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 december 2024

Verzoekende partij:

Verein für Konsumenteninformation

Verwerende partij:

Helvetia Versicherungen AG

REPUBLIEK OOSTENRIJK

OBERSTER GERICHTSHOF

Het Oberster Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) heeft [omissis] in de zaak van verzoeker Verein für Konsumenteninformation (vereniging voor consumentenvoorlichting), 1060 Wenen, [omissis] tegen verweerster Helvetia Versicherungen AG, 1010 Wien, [omissis], met een geldelijk belang van 6 132,33 EUR, te vermeerderen met rente en kosten, inzake het door verzoeker ingestelde beroep tot Revision tegen het bij beslissing van 11 september 2024 onder zaaknummer 1 R 72/24w-27 in hoger beroep gewezen arrest van het Handelsgericht Wien (handelsrechter Wenen, Oostenrijk) van 7 augustus 2024, houdende wijziging van het vonnis van het Bezirksgericht für Handelssachen Wien (handelsrechter in eerste aanleg Wenen, Oostenrijk) van 21 maart 2024, zaaknummer 5 C 256/ 23t-0, de volgende

Beslissing

genomen:

I. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt krachtens artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moeten artikel 185, lid 1, lid 3, onder j), en lid 5, onder c), en artikel 186, lid 1, van richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II) aldus worden uitgelegd dat de verzekeringnemer een levensverzekeringsovereenkomst ook kan opzeggen wanneer deze later via een afzonderlijke overeenkomst wordt gewijzigd?

2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: kan de verzekeringnemer de overeenkomst krachtens artikel 186, lid 1, van richtlijn 2009/138 steeds opzeggen wanneer deze later via een afzonderlijke overeenkomst wordt gewijzigd, of hangt dit af van de omvang en betekenis van de wijziging voor de verzekeringnemer?

[omissis] (procedurele opmerkingen)

Motivering:

Ad I.:

A. Feiten

- 1 XXX (hierna: „verzekeringneemster”) heeft als verzekeringnemer in 2013 met de rechtsvoorganger van verweerster een levensverzekeringsovereenkomst („KapitalSparbrief met een beleggingsfonds verbonden levensverzekering met 4 % waardeaanpassing per jaar”) met een looptijd van 25 jaar en een brutomaandpremie van 50 EUR met een waardeaanpassingsclausule (4 % per jaar op basis van de laatst voorgeschreven premie) gesloten.
- 2 Op 15 juli 2014 ontving de rechtsvoorganger van verweerster een aanvraag van verzekeringneemster om deze levensverzekering te wijzigen, in die zin dat vanaf 1 augustus 2014 de maandpremie van 50 EUR zou worden verhoogd naar 100 EUR. In de aanvraag stond ook: „indexuitsluiting voor: 2014 graag waardeaanpassing 2015”.
- 3 Hierop stuurde de rechtsvoorganger van verweerster aan verzekeringneemster een op 24 juli 2014 gedateerd addendum bij haar levensverzekeringsovereenkomst betreffende „verhoging van de verzekerde som en premie, uitsluiting van een waardeaanpassingsclausule”. Volgens deze bedroeg de aanvullende premie van 1 augustus 2014 tot en met 1 september 2014 50 EUR en de vervolgpremie vanaf 2 september 2014 maandelijks 100 EUR.
- 4 De laatste bladzijde van het addendum bevatte de volgende aanwijzing:

„RECHT VAN OPZEGGING

Verzekeringnemers die als consument in de zin van het Konsumentenschutzgesetz (Oostenrijkse wet inzake consumentenbescherming) (KSchG) worden beschouwd, hebben het recht om, wanneer aan de voorwaarden van § 3 KSchG is voldaan, de overeenkomst binnen een week na ontvangst van deze polis schriftelijk op te zeggen.

Indien de verzekeringnemer de verzekeringsvoorwaarden of een afschrift van de aanvraag niet heeft ontvangen, kan hij deze overeenkomst schriftelijk opzeggen binnen veertien dagen na ontvangst van de polis. Het recht van opzegging vervalt uiterlijk één maand na ontvangst van de polis.”

- 5 Verder deed de rechtsvoorganger van verweerster aan verzekeringneemster op grond van haar wijzigingsaanvraag een op 12 augustus 2015 gedateerd addendum toekomen vanwege „insluiting van een waardeaanpassingsclausule” per wijzigingsdatum 1 september 2015 met onder meer de volgende inhoud:

„WAARDEAANPASSINGSCLAUSULE:

De premies van de bestaande verzekeringsovereenkomst worden aan het begin van elk verzekeringsjaar voor de resterende duur van de overeenkomst verhoogd in overeenstemming met de volgende bepalingen:

(1) Verhoging van de hoofdovereenkomst

De premie van de hoofdovereenkomst wordt aan het begin van elk verzekeringsjaar verhoogd met 4 % van de laatst voorgeschreven premie.

[...]

RECHT VAN OPZEGGING

Verzekeringnemers die als consument in de zin van het Konsumentenschutzgesetz (Oostenrijkse wet inzake consumentenbescherming) (KSchG) worden beschouwd, hebben het recht om, wanneer aan de voorwaarden van § 3 KSchG is voldaan, de overeenkomst binnen een week na ontvangst van deze polis schriftelijk op te zeggen.

Indien de verzekeringnemer de verzekeringsvoorwaarden of een afschrift van de aanvraag niet heeft ontvangen, kan hij deze overeenkomst schriftelijk opzeggen binnen veertien dagen na ontvangst van de polis. Het recht van opzegging vervalt uiterlijk één maand na ontvangst van de polis.”

- 6 Per e-mail van 27 juni 2022 deelde verzekeringneemster aan verweerster mee, dat zij alle wijzigingen van de verzekeringsovereenkomst in 2014 en 2015 opzegde, omdat zij niet op de hoogte was gesteld van haar wettelijk opzeggingsrecht, en vorderde zij terugbetaling van het premieverschil, vermeerderd met rente.

- 7 Verweerster wees de opzegging af. Verzekeringneemster heeft haar recht op terugbetaling van de betaalde verzekeringspremies jegens verweerster aan verzoeker overgedragen.

B. Standpunten van partijen en procesverloop tot dusver

- 8 **Verzoeker** vordert – voor zover relevant voor het beroep tot Revision – betaling van 6 132,33 EUR, te vermeerderen met rente en kosten, en heeft betoogd dat de informatie in de levensverzekeringsovereenkomst ondoorzichtig en dus nietig is. Bovendien dient verweerster niet alleen bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst, maar ook bij een wijziging van de overeenkomst te wijzen op het recht van opzegging. De informatie in de addenda is onjuist, zodat het opzeggingsrecht van verzekeringneemster onbeperkt in de tijd kan worden uitgeoefend. Dit leidt tot ongedaanmaking van de overeenkomst wegens ongerechtvaardigde verrijking. Verzoeker is gelegitimeerd om het recht van verzekeringneemster te doen gelden.
- 9 **Verweerster** concludeert tot verworping van het beroep. De informatie in de verzekeringsovereenkomst voldoet aan de wettelijke vereisten en is niet ondoorzichtig. Anders dan verzoeker stelt, is het opzeggingsrecht van verzekeringneemster verbonden met het sluiten van de overeenkomst en niet aan de orde in geval van blote wijzigingen van de overeenkomst. Derhalve moet het beroep worden afgewezen.
- 10 De **rechter in eerste aanleg** heeft de vordering afgewezen. De informatie in de verzekeringsovereenkomst voldeed aan de wettelijke vereisten en was niet ondoorzichtig. Anders dan verzoeker stelt, is het opzeggingsrecht van verzekeringneemster verbonden met het sluiten van de overeenkomst en niet aan de orde in geval van blote wijzigingen van de overeenkomst. Ook de vereisten die het Unierecht aan het recht van opzegging stelt, waren verbonden met het sluiten en niet met het wijzigen van de overeenkomst. Bij blote wijzigingen van een overeenkomst was ook geen bescherming tegen een overhaaste beslissing nodig.
- 11 De rechter in hoger beroep heeft de rechtsopvatting van de rechter in eerste aanleg bevestigd.

C. Relevante wetgeving

Bundesgesetz vom 2. Dezember 1958 über den Versicherungsvertrag (Oostenrijkse federale wet inzake verzekeringsovereenkomsten; hierna: „VersVG”) in de hier relevante versie [zoals gepubliceerd in Bundesgesetzblatt (publicatieblad van de Republiek Oostenrijk; hierna: „BGBl”) I 2012/34]:

„§ 165a

(1) De verzekeringnemer is gerechtigd om de overeenkomst binnen 30 dagen nadat hij van de totstandkoming van de overeenkomst in kennis is gesteld, op te zeggen. Indien de verzekeraar voorlopige dekking heeft verleend, is hem hiervoor de premie verschuldigd die overeenkomt met de duur van deze dekking.

[...]"

Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II) (herschikking)

Overweging 79:

„In het kader van een interne verzekeringsmarkt zullen consumenten een ruimere en meer gevarieerde keuze uit overeenkomsten hebben. Om ten volle van deze diversiteit en van een toegenomen concurrentie te kunnen profiteren, dienen zij vóór de sluiting van de overeenkomst en tijdens de hele duur ervan over de nodige inlichtingen te beschikken om de overeenkomst te kunnen kiezen die het beste bij hun behoeften past.”

„Artikel 185

Informatie aan verzekeringnemers

1. Vóór de sluiting van de levensverzekeringsovereenkomst worden aan de verzekeringnemer ten minste de in de leden 2 tot en met 4 vermelde gegevens medegedeeld.

[...]

3. De volgende inlichtingen betreffende de verbintenis worden medegedeeld:

[...]

j) wijze van uitoefening van het recht van opzegging;

5. De verzekeringnemer wordt gedurende de gehele looptijd van de overeenkomst ingelicht over elke wijziging van de volgende gegevens:

[...]

c) alle in lid 3, onder d) tot en met j), bedoelde inlichtingen in het geval van aanhangsels bij de overeenkomst of [wijziging] van de daarop van toepassing zijnde wetgeving;

[...]

Artikel 186

Opzegtermijn

1. De lidstaten zorgen ervoor dat verzekeringnemers die een individuele levensverzekeringsovereenkomst aangaan, beschikken over een termijn van 14 tot 30 dagen, te rekenen vanaf het tijdstip waarop zij ervan in kennis zijn gesteld dat de overeenkomst is gesloten, om deze overeenkomst op te zeggen.

De kennisgeving van de verzekeringnemers waarin zij de overeenkomst opzeggen, heeft ten gevolge dat zij voor de toekomst worden ontheven van alle uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

De andere rechtsgevolgen en de voorwaarden van de opzegging worden beheerst door het op de overeenkomst toepasselijke recht, met name voor wat betreft de wijze waarop de verzekeringnemer ervan in kennis wordt gesteld dat de overeenkomst gesloten is.”

D. Motivering van de verwijzing

- 12 1. Aangezien de verzekeringsovereenkomst en de twee addenda in 2013, 2014 en 2015 zijn gesloten, moet § 165a VersVG in de versie zoals gepubliceerd in BGBl I 2012/34 worden toegepast.
- 13 2.1. De verzekeringnemer is overeenkomstig § 165a VersVG gerechtigd om de overeenkomst binnen 30 dagen nadat hij van de totstandkoming van de overeenkomst in kennis is gesteld, op te zeggen.
- 14 2.2. Indien de verzekeringnemer niet correct en begrijpelijk is geïnformeerd over het opzeggingsrecht dat hem krachtens § 165a, lid 1, VersVG toekomt, wordt hem de mogelijkheid ontnomen om zijn opzeggingsrecht uit te oefenen onder in wezen dezelfde voorwaarden als bij kennisgeving van correcte inlichtingen. Dit leidt ertoe dat de opzegtermijn van § 165a, lid 1, VersVG niet ingaat op het tijdstip waarop de verzekeringnemer ervan in kennis is gesteld dat de overeenkomst werd gesloten, en dat het opzeggingsrecht van verzekeringnemer onbeperkt in de tijd kan worden uitgeoefend (7 Ob 117/20m ten aanzien van de gelijkkluidende § 165a VersVG in de versie zoals gepubliceerd in BGBl I 2006/95; RS0130376; zie ook arrest van het Hof in de gevoegde zaken C-355/18 tot en met C-357/18 en C-479/18, REDACTED EU:C:2019:1123).
- 15 2.3. Dat de informatie in de verzekeringsovereenkomst van 14 augustus 2013 niet correct zou zijn, beweert verzoeker in zijn beroep tot Revision niet meer. De vermelding van alle opzeggingsrechten in de verzekeringsaanvraag maakt de informatie om nader in de eindbeslissing uiteen te zetten redenen ook niet ondoorzichtig in de zin van § 6, lid 3, KSchG.
- 16 3.1. In casu is echter de verzekeringsovereenkomst nadat deze in 2013 werd gesloten, in 2014 en 2015 via afzonderlijke overeenkomsten (consensueel) gewijzigd. Derhalve rijst de vraag of het op richtlijn 2009/138/EG berustende

opzeggingsrecht van § 165a VersVG aldus moet worden uitgelegd dat het niet alleen betrekking heeft op de eerste sluiting maar ook op latere afzonderlijk overeengekomen (consensuele) wijzigingen van een overeenkomst, en er dus ook in dit geval een overeenkomstige informatieplicht van de verzekeraar bestaat.

- 17 3.2. De in artikel 186, lid 1, van richtlijn 2009/138/EG neergelegde verplichting van de lidstaten om verzekeringnemers van een individuele levensverzekeringsovereenkomst binnen een bepaalde termijn een opzeggingsrecht toe te kennen is verbonden met het sluiten van de overeenkomst. Volgens artikel 185, lid 1, van richtlijn 2009/138/EG moet aan de verzekeringnemer bepaalde informatie worden verstrekt voordat de levensverzekeringsovereenkomst wordt gesloten. Daartoe behoort ook de wijze van uitoefening van het recht van opzegging. Ook deze bepaling ziet volgens de bewoordingen ervan op de sluiting van de overeenkomst.
- 18 Volgens overweging 79 daarentegen dienen verzekeringnemers niet alleen vóór de sluiting van de overeenkomst, maar ook tijdens de hele duur ervan over de nodige inlichtingen te beschikken om de overeenkomst te kunnen kiezen die het beste bij hun behoeften past. In die zin bepaalt artikel 185, lid 5, onder c), van richtlijn 2009/138/EG dat in het geval van aanhangsels bij de overeenkomst of wijziging van de daarop van toepassing zijnde wetgeving de verzekeringnemer gedurende de gehele looptijd van de overeenkomst moet worden ingelicht over elke wijziging van de in artikel 185, lid 3, onder d) tot en met j), van richtlijn 2009/138/EG bedoelde inlichtingen. In andere taalversies wordt duidelijk dat met „aanhangsels” wijzigingen van een bestaande verzekeringsovereenkomst via een afzonderlijke overeenkomst worden bedoeld (zie EN: „in the event of a change in the policy”; FR: „en cas de modification des conditions de la police”; IT: „in caso di modifichie alle condizioni di polizza”).
- 19 3.3. In de Oostenrijkse rechtsleer (zie bijvoorbeeld Ramharter in *MünchKommVVG*³ Kap 16 Österreichisches Versicherungsrecht, hoofdstuk Lebensversicherung, punten 1256 e.v.; Fenyves in *Fenyves/Perner/Riedler* [April 2023] § 5c VersVG punten 2 e.v.) wordt de in casu litigieuze kwestie niet aan de orde gesteld.
- 20 3.4. In Duitsland geldt overwegend de doctrine dat het recht van opzegging niet alleen ziet op de eerste sluiting maar ook op latere consensuele wijzigingen van een overeenkomst, ongeacht de omvang of de betekenis ervan (Eberhard in *MünchKommVVG*³ § 8 VVG punt 21; Knops in *Bruck /Möller*, VVG¹⁰ § 8 punten 12, 41; Rixecker in *Langheid/Rixecker*, VVG⁷ § 8 punt 2; Heinig/Makowsky in *Looschelders/Pohlmann*, VVG⁴ § 8 punten 27 e.v.; Ebers in *Schwintowski/Brömmelmeyer/Ebers*, VVG⁴ § 8 punt 24; Reusch in *Staudinger/Halm/Wendt*, VVG³ § 8 (oud) punt 6; openlatend BGH IV ZR 258/11 = NJW 2013, 57).
- 21 Daarnaast wordt echter ook wel betoogd dat alleen consensuele wijzigingen van enig gewicht aanleiding kunnen geven tot een nieuw opzeggingsrecht (Brand in

BeckOK – VVG 24 § 8 punten 14 en 15; Armbrüster in *Prölss /Martin*, VVG³² § 8 punt 3). Daarbij dient het typisch te gaan om wijzigingen die ook onderwerp kunnen zijn van een nieuwe, zelfstandige verzekeringsovereenkomst, zoals dekkingsuitbreidingen van enig gewicht (Armbrüster, *Das allgemeine Widerrufsrecht im Neu VVG*, r + s 2008, 493 [494]; Schimikowski in *Rüffer/Halbach/Schimikowski*, VVG⁴ § 8 punt 5).

- 22 4.1. Zoals gezegd, kent artikel 186, lid 1, van richtlijn 2009/138/EG het opzeggingsrecht volgens de bewoordingen ervan slechts toe bij het sluiten en niet ook bij latere afzonderlijk overeengekomen (consensuele) wijzigingen van een overeenkomst. Overweging 79 en artikel 185, lid 5, onder c), van richtlijn 2009/138/EG zijn daarentegen meer open geformuleerd en zien niet alleen op de sluiting van de overeenkomst.
- 23 4.2. Het doel en de strekking van het opzeggingsrecht is op de eerste plaats de bescherming van de verzekeringnemer tegen het nemen van een overhaaste beslissing. Het biedt de verzekeringnemer de mogelijkheid om de overeenkomst zonder opgave van redenen op te zeggen, omdat hij er na een bedenktijd toch van afziet, zonder dat de opzeggingsgrond ertoe doet. Nu kan worden gesteld dat deze bescherming niet hoeft te gelden in geval van blote wijzigingen van een reeds tot stand gekomen overeenkomst, aangezien de verzekeringnemer reeds vóór de wijziging van de overeenkomst heeft beslist de overeenkomst te sluiten en daarmee aan de contractuele verbintenis te zijn gebonden. Hiertegen kan worden ingebracht dat de strekking en het doel van het opzeggingsrecht, zoals uiteengezet, ook relevant zijn in het geval van afzonderlijk overeengekomen (consensuele) wijzigingen van een overeenkomst, met name wanneer het gaat om wezenlijke wijzigingen die naar hun economische draagwijdte gelijkstaan met het sluiten van een overeenkomst.
- 24 4.3. Derhalve is het Oberster Gerichtshof als rechter in laatste aanleg gehouden zich te wenden tot het Hof.

Ad II.:

- 25 [omissis] (procedurele opmerkingen)

Oberster Gerichtshof

Wenen, 18 december 2024

[omissis]

Elektronisch exemplaar

overeenkomstig § 79 GOG [Gerichtsorganisationsgesetz (Oostenrijkse wet op de rechterlijke organisatie)]